

Další kameny do SOCHY PŘÍBĚHŮ

Praxe Sociální a humanitární práce 2011

Svatba osmileté Kasandry ze Skopje

„Kde máte Kasandru,“ ptám se dětí, které ke mně přibíhají s nadějí, že jim něco přináším. „Kasandra už tu není, vdala se do Německa,“ křičí nadšeně. Jsou na svou osmiletou kamarádku Kasandru hrdí. Ještě včera si s nimi hrála na schodech uprostřed záplavy odpadků pod mohutnými sloupy železničního mostu poblíž hlavního nádraží ve Skopje, kde našla s několika desítkami příbuzných domov. A teď ji potkalo takové štěstí!

Kasandra prožila své dětství v království, v němž hradba odpadků lemovala několik stanů a provizorních přístřešků ze všeho, co se namanulo. Přes den většinou vyrážela s rodiči a několika sourozenci do města. Na vozík tažený koněm shromažďovali poklady, které se jim podařilo najít – plastové lahve a kartonové krabice. Prodejem plastu a papíru ve sběrných dvorech si tak jako Kasandra a její rodina vydělává na živobytí mnoho obyvatel makedonské Skopje, pro něž není v zemi jiná práce. Odpoledne jsem už ale Kasandru většinou zastihla s ostatními dětmi žebrať u mostu, kde jsme se před časem seznámily. Místo pěti denárů, které po mně tehdy chtěla, jsem jí dala aspoň sušenku. A ona se rozpovídala.

„Já jsem Kasandra a je mi osm a tohle všechno jsou moji sourozenci! My si tady celý den hrajeme a taky žebraťme a mě to baví. Do školy nechodím, ale nevádí mi to,“ vyprávěla a cenila na mě přitom své zářivé zuby. Chtěla jsem se zeptat ještě na mnoho dalších věcí, ale malá makedonská slovní zásoba mi to neumožnila. „A co by sis nejvíc přála?“ zeptala jsem se aspoň Kasandry. „Sponku, takovou jakou máš ty,“ odpověděla bez váhání.

Dnes přicházím, abych Kasandře splnila její největší přání. Ale ona už tu není a nenajdu ji tu ani po několika dalších týdnech. Začínám si připouštět, že je opravdu pryč. Zdravý rozum mi napovídá, že ve věku jejích osmi let nešlo o svatbu. O lidi žijící v okolí železničního mostu a dalších vyloučených lokalitách se v Makedonii mnoho organizací nestará. Centrum sociální práce, které by mělo zajistit ochranu dětí, podle názoru mnohých funguje pouze na papíře, a tak většina práce zbývá neziskovým organizacím. Paní Ljatife z jedné z nich, Ambrely, se ve svém volném čase věnuje také rodině Kasandry. Stará se především o vyřizování dokumentů, bez nichž nemají lidé nárok na jakoukoliv státní pomoc. Když jí svěřuji, co jsem se dozvěděla o Kasandřině osudu, nevypadá příliš překvapeně. Obchod s dětmi není v těchto podmínkách prý ničím zas tak neobvyklým, makedonská policie ho příliš neřeší, ale prostřednictvím mezinárodní spolupráce se občas podaří některé případy odhalit.

A tak stojím pod mostem u nádraží ve Skopje a vzpomínám na věčně usměvavou Kasandru se záladným pohledem, která si dosáhne jazykem na nos a umí jezdit na kole, i když nemá pneumatiky. V kapse svírám sponku, o kterou tak stála, ale která se k ní už asi nikdy nedostane.

Markéta NEŠPOROVÁ (květen 2011)

Můj jamajský hrdina Keemo

Když jsme se viděli poprvé, ležel v posteli a díval se na svůj oblíbený film *Sám doma*. Keemo právě oslavil patnácté narozeniny a v dětském domově pro HIV pozitivní na Jamajce patřil mezi odrostlejší kluky. V té době jsem netušila, jak moc pro mě bude znamenat a co pro mě udělá, aniž by si to sám uvědomoval.

Počet HIV nemocných na Jamajce není vinou zdejšího životního stylu právě nízký. Keemo je jedním z nich, HIV pozitivní je už od narození, ale nemoc čekala zákeřně na svou chvíli čtrnáct let. Ještě před rokem byl Keemo zdravý kluk, ze kterého energie vyzařovala na každém kroku. Užíval si mládí, učil se ve škole, mohl chodit a běhat. Úraz, který změnil jeho život, přišel náhle, nejprve si zlomil nohu v krčku, poté i kotník. Pro zdravé lidi je to možná banální úraz, ale pro Keema znamenal hurikán, který navždy zamíchal kartami jeho osudu. Lékaři mu zjistili zvýšenou lámavost kostí, která není léčitelná vinou viru, jenž každým dnem oslabuje jeho organismus. Keemův život se navždy změnil. Musel zůstat v nemocnici v péči jamajského zdravotnictví, které nepatří mezi ty nejprestižnější. Domů se vrátil po půl roce.

Keemo je upoutaný na lůžko a smí se s ním manipulovat jen s největší opatrností. Svůj vysněný život prožívá v malém temném pokojíčku s jedním oknem a tiše umírá. Když se rozhlédne kolem sebe, vidí kamarády, s nimiž už si nebude moci nikdy zahrát fotbal, ale u kterých si naopak získal respekt, protože si uvědomují, jaký je jeho zdravotní stav.

Keemova postava je vyzáblá a křehká, ale pusu má od ucha k uchu, jeho hlas mi zní jako překrásný zpěv sirén. Jeho ďábelský smích byl pro mě v těch nejtěžších chvílích balzám na duši. Viděla jsem ho v mnoha situacích a v mnoha okamžicích, kdy mu zjevně nebylo dobře. Ale na otázku, jak se dnes cítí, vždy odpověděl s úsměvem na tváři: *I'm good*. Ten jeho úsměv vidím stále před sebou. Jak je to hrozné uvědomit si, že váš hrdina umírá, zvláště když je takto jedinečný, když má tak výjimečnou sílu a energii, kterou mi předával. Je mnoho důvodů, proč ho nazývám hrdinou. Keemo je ještě mladý kluk, ale je velmi moudrý, chytrý, což jsem měla možnost poznat už od prvních chvil, které jsem s ním strávila. A hlavně si plně uvědomuje, že už nikdy nebude chodit a že jeho život nemusí být dlouhý. Jistěže se ptá, proč se taková věc stala zrovna jemu, ale nikdy jsem ho neslyšela na nic si stěžovat, ani na bolest, kterou musel tolikrát cítit. Jeho pokora je větší než pokora jakéhokoliv člověka, kterého jsem zde potkala. Ale hlavní důvod je, že díky němu jsem se vždy měla na co těšit. Byl to on, kdo mě na Jamajce dělal šťastnou. Byl a stále je to můj přítel. *My hero's Keemo and heroes never die!*

Iva MUSILOVÁ (květen 2011)

Jak Tom z Ugandy předává dále pomoc, kterou kdysi sám dostal

Tak jako všude ve světě i v Ugandě je vstupenkou do lepšího života vzdělání. To je zde ale velmi drahé a dovolit si ho může málokdo. Především místní vesničané jsou přesvědčeni, že čím více budou mít dětí, tím lépe o ně bude v budoucnu postaráno. Své velké rodiny pak ale nejsou schopni uživit a jen s potížemi shánějí pro své děti alespoň jídlo, oblečení a boty. Peníze často nezbyvají ani na základní zdravotní péči, natož pak na vzdělání. A bez něho v budoucnu děti stejně jako kdysi jejich rodiče nenajdou práci a neuživí ani sebe, ani svou rodinu. Další a další generace se tak ocitají ve stále stejném začarovaném kruhu. Při čtyřiašedesátiletém Tomovi Owori ale stálo štěstí, díky němuž se z tohoto bludného kruhu může vymanit. Jmenovalo se Adopce na dálku Arcidiecézní Charity Praha.

Tomovi je čtyřiašedesát let. S chutí čte, kouká na filmy, hraje fotbal a pokud to jde, tak i cestuje. Když má volno, rád chodí do kostela. Jeho oblíbeným jídlem je rýže a kuře. To si ale může dovolit jen málokdy.

V malé vesničce Busagazi se narodil chudým rodičům jako jedno z pěti dětí. Zdálo by se, že tím byl jeho osud předurčen. Když ale bylo Tomovi osmnáct let, všimla si ho jedna z pracovníků UCDT, dceřiné organizace Arcidiecézní Charity Praha, která zde organizuje projekt Adopce na dálku. Do projektu se sice zařazují děti ve věku kolem pěti až deseti let, ale protože Tom byl velmi chytrý, rozhodla se v jeho případě udělat výjimku. Tom dostal finanční podporu a mohl začít studovat. Nejprve úspěšně ukončil střední a poté i vyšší odbornou školu. Ještě během studia vykonával povinnou praxi v nemocnici Buikwe, která vznikla rovněž s podporou Arcidiecézní Charity Praha. A protože se osvědčil, po zdárném ukončení školy zde nastoupil jako laboratorní asistent.

Tomovým přáním je pokračovat dále ve studiu a pomáhat lidem. Rád by studoval například klinickou medicínu, na to však nemá peníze – školné jednoho semestru na vysoké škole stojí přibližně milion a půl ugandských šilinků, tedy kolem 15 tisíc korun. A Tom všechny peníze, které vydělá, posílá svým rodičům a také svým dvěma mladším sestrám, kterým teď platí vzdělání zase on. Tomovi samotnému už proto nic nezbude.

Tomův příběh je výjimečný tím, že nejen vystudoval dvě školy, ale byl schopen se dalšího studia vzdát ve prospěch svých sester. Pomoc, které se mu kdysi nezištně dostalo, předává dále.

Romana GARGULÁKOVÁ (duben 2011)

Neskonale smutné usmívající se oči Jodi z Jamajky

Když se Jodi-Ann narodila, její mamince bylo sotva sedmnáct. Jodin otec prohlásil, že není jeho dítě. Mladá matka si ke své dceři nevytvořila silný vztah a tak Jodi žila převážně u své babičky, starší dámy, která se jí snažila dát to nejlepší, ale sama se často potýkala s nedostatkem peněz. Opravdové pochopení u ní dospívající Jodi, která se musela vyrovnávat s tím, že ji otec zapřel a matka opustila,

nikdy nenalezla. Tohle není zrovna dobrý start do života, zvláště pak žijete-li na Jamajce. Na Jodi ale čekala v jejich šestnácti letech mnohem horší osudová rána.

Jeden horký podvečer přecházela silnicí, aby si tak jako obvykle koupila studený džus ve stánku odnaproti. Ale tentokrát to bylo naposledy, co se mohla svobodně rozhodnout a jít kamkoli se jí zachtělo. Ten večer ji srazilo auto a způsobilo závažná poranění s trvalými následky. Probudila se otřesená a sama v neznámém prostředí nemocnice. Lékař Jodi řekl, že pro ni má dvě zprávy, jednu dobrou a druhou špatnou. Ta dobrá je, že když bude hodně cvičit a rehabilitovat, bude schopná se hýbat. Ta špatná zpráva ale znamená, že už nikdy nebude chodit. Jodi strávila další čtyři měsíce v nemocnici, podstoupila sérii nepříjemných operací a snažila se pochopit nepochopitelné. Přišel den, kdy se vrátila domů k babičce. Jenže péče o handicapovanou dívku, která se sama nezvedne a v rukou má jen zbytky sil, je pro starého člověka a v prostředí, které vůbec není přizpůsobeno pro vozíčkáře, prakticky nemožná.

Po řadě peripetií se Jodi nakonec dostala do péče organizace Mustard Seed. Její svět se smrškl na velký společný pokoj s osmi mentálně a tělesně postiženými dívkami a celé dny a noci strávené za zavřenými branami. Občas se dostane během společného výletu do kina nebo na pláž, ale mladá dívka potřebuje mnohem víc, než jít jednou za půl roku ven. A v Mustard Seed není peněz nazbyt.

Na praxi jsem dostala za úkol si s Jodi povídat. Když jsem za ní přišla, kdosi už u jejího lůžka stál a snažil se vest rozhovor. Pozdravila jsem, ona mi pozdrav mile opětovala, ale v jejích očích jsem četla něco jiného. Byla jako lapený pták v kleci, ležela na posteli, nemohla se pohnout, nemohla odejít, nemohla utéct. Někdo cizí nad ní seděl, šahal na její věci a zpovídal ji. Pak jsme se ale začaly potkávat častěji, brávala jsem ji do zahrady a pokud měla chuť, povídaly jsme si. Každým dnem jsem si uvědomovala, jak je bystrá, moudrá a výjimečná. Jednoho dne se na mě podívala a oči měla zalité slzami. A začala vyprávět jaké to je žít bez svobody, odkázaná na vůli ostatních, neustále obhajovat své potřeby, být na obtíž.

Jodi-Ann je pro mě dívka se lvím srdcem, je nesmírně silná, doufající ve své sny o svobodě, zaměstnání a uplatnění, toužící po samostatnosti, lásce, přirozené pozornosti okolí, po přátelích. Šance, že se její sny splní, jsou ale na Jamajce skoro nulové. Bez cizí pomoci a bez peněz se pro ni nezmění nic a ona pomalu sama v sobě tiše zemře. Už teď k tomu nemá daleko, rozvíjí se u ní deprese a frustrace z nenaplněného života.

Pohled na strádání, kterému nemohu zabránit, mě velmi bolí. Nezbyvá mi než prosit o pomoc Boha. A sama se pokusit udělat vše pro to, abych sehnala prostředky, které by pomohly vrátit Jodi opět chuť žít. Jsem hluboce přesvědčena, že jsme na tomto světě proto, abychom si navzájem pomáhali. Překážek je víc než dost, ale každá vzpomínka na Jodi a její usmívající se a přesto tak neskonale smutné oči mě probudí k boji za člověka, za život...

Anna LUBIČOVÁ (květen 2011)

Lucien – nelegální inženýr ze Surinamu, který přišel v jednom okamžiku o dvě ženy i občanství

Než dvačtyřicetiletý Lucien ze Surinamu souhlasil s tím, že mi povypráví svůj zamotaný životní příběh, měl dvě zásadní podmínky. Musíme si promluvit jinde, než v organizaci ROS, která tady v Rotterdamu pomáhá uprchlíkům a přistěhovalcům bez dokumentů a občanství, protože i stěny přece mají uši – tak zněla ta první. Jako podmínku druhou si pak vymínil, že mi k příběhu dodá svou vlastní fotografii. Záhy jsem pochopila proč. Chtěl, aby o něm vypovídala to, co nebylo na první pohled patrné. Nebo byste si snad ve člověku, který dobrovolně zametá rotterdamské ulice, představili vystudovaného stavebního inženýra?

Lucien žil v rodném Surinamu čtyřicet let, pak se mu díky jednomu nizozemskému rozvojovému fondu naskytla možnost jít studovat do Brazílie stavitelství. Lucien zažíval krásné časy – studoval, stipendium bylo vcelku štědré a kolem něj se točila spousta žen. Oženil se hned po ukončení školy, s manželkou čekali první dítě. Manželství bylo šťastné, zanedlouho se do něj narodilo i druhé dítě. Lucien ale stále nemohl získat práci ve svém oboru. Když se nakonec rozhodl vše vyřešit návratem do rodného Surinamu, přišly velké problémy. Manželka nechtěla za žádnou cenu opustit svoji vlast. Starosti a rozepře nakonec manželství zahubily. Lucien se vrátil do své rodné země, kde záhy získal práci, ale jeho žena a dvě děti zůstaly v Brazílii.

Lucien se po čase seznámil s další ženou, Holanďankou. Spolu odjeli do Holandska, Lucien si tady našel práci svých snů a jeho nový vztah jen kvetl. Zanedlouho se konala svatba. Zdálo se, že tentokrát už vše konečně dopadlo skvěle a jejich štěstí nic nebude stát v cestě. Lucien však tesknil po svých dvou dětech a přál si, aby ho přijely navštívit. Při vyřizování potřebných dokumentů ho ovšem čekal šok - holandské úřady zjistily, že je stále ženatý se svou první ženou! Zmatený Lucien, který žil v domnění, že jeho předchozí sňatek platí jen na území Brazílie, se rozhodl vše dát co nejrychleji do pořádku a se svou brazilskou ženou se okamžitě rozvedl. Jenže jeho druhý sňatek s Holanďankou už byl neplatný, stejně jako udělené holandské občanství. Tím ovšem jeho trable teprve začínaly... Udělením holandského státního občanství totiž přestal být automaticky občanem Surinamu! A tak se zvláštní shodou okolností stalo, že Lucien dnes vlastně neexistuje, protože nemá žádnou státní příslušnost.

Lucien se samozřejmě začal o své občanství soudit a jeho advokáti byli na začátku procesu plni optimismu, protože tak absurdní situace se přece musí rychle vyřešit. Jak ale plynul čas, víra v dobrý konec se začala vytrácet. Po čtyřech letech soudních tahanic o holandské občanství to Lucien nakonec vzdal. Dnes už touží jen vrátit se domů do Surinamu, založit si tu malou stavební firmu a moci se vídat se svými dětmi beze strachu z vyhoštění a nejisté budoucnosti. To ale nejde. V Holandsku zůstat nemůže, ale do Surinamu se zase nesmí vrátit. Kdekoli se nyní ocitne, je nelegálně a může být vyhoštěn. Takový je spleť příběh Luciena, který přišel jedním rozvodem nejen o dvě ženy, ale i své občanství.

Daniela NIEBAUROVÁ (květen 2011)

Jak se Slovence z Rumunských Karpat Toničce mění svět před očima

Už hodinu postávám u ostré zatáčky v malém rumunském městě Aleşd na předhůří Karpat a spolu s dalšími lidmi vyhlížíme auto, které by nás svezlo vysoko do hor. Cesta nahoru po klikaté silnici plné hlubokých děr trvá dlouho a ani potom nebudu na konci své pouti. Čeká mě ještě šest kilometrů pěšky s těžkým báglem na zádech. Mířím do oblasti, kde žijí už po staletí rumunští Slováci. A já jedu za paní, kterou už dlouho znám... Jedu za Toničkou.

Když jsem Toničku v Rumunsku potkala poprvé, bylo mi jedenáct let. Od té doby jezdím do této krásné země pravidelně. A stejně jako každý rok i teď ze sebe Tonička chrlí jednu větu za druhou a vodopád slov je k nezadržení. Hned vím všechno to zásadní, co se ve událo ve vesnici i co nového je u Toničky: že si koupila kuřátka a kráva že jí utíká...

Předci Antonie Gondekové přišli do předhůří Transylvánských Alp koncem sedmnáctého století, z vlasti je sem vyhnala bída a nedostatek práce. Po všechna staletí si zachovávali svůj jazyk, národní zvyky a především víru v Boha, která jim dodávala sílu zvládnout těžký život v tomto krásném, ale pro život náročném koutě Rumunska. Antonie, pro všechny jen Tonička, se narodila po válce ve zdejší slovenské vesnici Stará Huta a prožila tu celý svůj život. Vdala se a s manželem Šoňou postavili domek nedaleko chalupy rodičů. Život zde opravdu není jednoduchý, tvrdá každodenní práce kolem hospodářství přináší jednu starost za druhou. Tonička přesto říká, že se jim nežílo špatně. Doma měli kousek pole a malé hospodářství, kde si téměř všechno vypěstovali. Šoňka pracoval v nedalekých sklárnách a vydělal peníze na to ostatní, co bylo potřeba koupit ve městě.

Svět, na který byla Tonička zvyklá, se jí však začíná ztrácet před očima, Velká rána, která se nesmazatelně zapsala do jejího srdce, ji postihla v létě roku 2005. Její manžel zemřel na infarkt. Zvyknout si na samotu a prázdnotu po někom, kdo je vám blízký a koho milujete, trvá dlouho. Toničce bývá ještě i dnes moc smutno. Kus jejího života nenávratně odešel. A drolit se začíná i prostředí její rodné vesnice. Toničku bolí, když musí s ostatními starousedlíky sledovat, jak většina mladých opouští zdejší slovenské osady a odchází pryč za „lepším“, za prací, za studiem. Toničce odešly na Slovensko i obě dcery s rodinami. A ačkoli se sem moc rády vrací, už jen na návštěvu. Když pak zase odjedou zpět do svých nových domovů, Tonička zůstává sama.

Mám Toničku moc ráda, je neuvěřitelně milá a vstřícná a vždycky u ní načerpám radost a pokoj. Tak jako pro celé generace Slováků, které se zde usídlily, je i pro Toničku víra v Boha životním kompasem a jistotou. Přes všechny své ztráty a samotu řeší každou situaci s humorem a každé její slovo je perla. Myslím, že až do konce života mi budou stále v uších znít její slova: „Daj Vám Pán Boh zdravie, šťastie a všetko dobré a nech Vás Pán Boh opatrujú...“

I Tebe, Toničko, i Tebe...

Marie MAZÁKOVÁ (květen 2011)

Proč ztratila sny Manda Pandit z Indie

Pronikavé oči Mandy prozrazují, že tato čtyřicetiletá žena z indického městečka Pune měla kdysi mnoho nadějných snů o tom, co ji v životě čeká. Z jejího obličejí ale poznáte, jaká byla skutečnost: bití, smrt blízkých, chudoba a hlad.

Manda Pandit dokončila pouze první třídu základní školy, její rodiče byli chudí a tak musela vydělávat, aby přispěla do rodinného rozpočtu. Chudoba byla také důvodem jejího brzkého sňatku. Po svatbě se přestěhovala k rodičům manžela. Tady jí začalo peklo.

Celou rodinu řídila jako generál tchýně, která na Mandě stále vyhledávala nedostatky, často jí ani nedala najíst a štvála proti ní i svého syna, alkoholika, který ji při každé příležitosti bil. „Tolerovala jsem to, protože jsem byla hloupá, kdyby mi tohle peklo dělali teď, už bych to nedovolila,“ vzpomíná dnes Manda, která čerpala radost a sílu k životu ze třech dcer, které se jí v manželství narodily.

Před deseti lety její manžel onemocněl rakovinou hrdla. Ortel, který Manda vyslechla ve státní nemocnici, byl neúprosný: nemoc není léčitelná. Manda se ale nehodlala vzdát a s mužem odešla do soukromé nemocnice. Ano, pomůžeme vám, řekl jí y lékař, ale léčba vás přijde na 80 tisíc indických rupií, před jejím započítím si navíc musíte zaplatit za dalších 20 tisíc rupií rentgenové vyšetření.

Tolik peněz Manda neměla. Ale přihodil se malý zázrak. Když stála před nemocnicí a zoufale plakala, přistoupil k ní neznámý mladý muž a zeptal se jí na důvod jejího nářku. Jaké bylo její překvapení, když pak neznámý mladík manželovi rentgenové vyšetření zaplatil! Celý další měsíc Mandin manžel strávil ve vládní nemocnici a ona byla s ním, aby ho podpořila. Po měsíci od vyřčení diagnózy zemřel.

Matka třech dcer a samoživitelka to má v Indii velmi těžké. Mandě nepomůže ani jeden z pěti sourozenců, kteří se s ní nestýkají, a tak zůstává na vše sama. Pracuje jako zametačka silnic. Každé den vstává se čtyři hodiny ráno a do práce jde o hladu dvě hodiny pěšky. Na autobus ani na snídani nemá peníze. Vydělává dva a půl tisíce rupií měsíčně a platit musí nájem, elektřinu, uniformy a učebnice pro dcery. Ta nejstarší už se vdala, ale dvě mladší chodí stále do školy a Manda sní o tom, že dokončí dvanáctou třídu a postaví se na vlastní nohy.

Mandiným největším problémem je nedostatek peněz. Na svatbu nejstarší dcery si vzala půjčku a není schopná ji splácet. Organizace H.O.P.E., která v Indii pomáhá dětem a neúplným rodinám nahradit domov, Mandu měsíčně podporuje dávkami pšenice. Bez této pomoci by Manda a její dcery nemohly jíst dvakrát denně, ale pouze jednou. Sestra Noelinne z organizace H.O.P.E má navíc pro Mandiny živé oči slabost a občas jí vypomůže i se splácením dluhů.

Manda ví, že dobré skutky se mají oplácet. Když se jednou procházela po nemocniční chodbě, spatřila plačící starou ženu. Dala se s ní do řeči a zjistila, že stařenku právě propustili z nemocnice, ale nemá peníze na to, aby se dostala do své vesnice. Manda si vzpomněla na neznámého dobrodince, který kdysi pomohl jí samotné, nelenila, obešla nemocnici a peníze na cestu domů pro stařenku vyžebřala.

Pro sebe už ale Manda nic nechce. „Moje sny jsou pryč, jsem příliš stará a zbytečná,“ říká smutně. Všechnu naději vkládá do dcer. „Modlím se k Bohu, abych měla dostatek síly je vychovat, protože kdybych zemřela, co by s nimi bylo,“ strachuje se Manda. Moc bych si přála, aby se jí toto přání splnilo. A také aby její oči rozzářil alespoň malý sen, který by patřil právě jen a jen jí samotné.

Kristýna HLAVÁČKOVÁ (květen 2011)

Vartan, který se nemusí na svět kolem sebe koukat pouze z okna

V arménském městě Gyumri není obvyklé potkat na ulici postiženého člověka. Není to ale proto, že by zde handicapovaní lidé nežili. V mnoha rodinách, kde se postižené dítě narodí, na jeho výchovu a především uživení zůstane maminka samotná a nemá proto mnoho času se mu věnovat. Děti tak tráví většinu svého života před televizí nebo na stoličce u okna, kterým se dívají na ulici, kam se sami nedostanou. Desetiletý Vartan má ale v tomto ohledu vlastně štěstí.

Příběh Vartana je do jisté míry typický i pro řadu jiných, jimž v Arménii do života zasáhlo postižení: narodil do veliké rodiny s jednou sestrou a čtyřmi bratry. Otec odešel pracovat do Ruska s tím, že se už nevrátí, ať si maminka poradí jak umí. A maminka se snaží, ale v chudém a zemětřesením zdecimovaném městě i tak žijí na hranici přežití. Vartan bydlí s maminkou a pěti sourozenci tak jako mnoho dalších chudých rodin v „domixsu“, malém plechovém přestavěném kontejneru, jakých zde vyrostly před třiadvaceti lety jako provizorní řešení po zničujícím zemětřesení spousty. Není tu zaveden plyn, voda, marně byste hledali toalety. V zimě zde bývá mráz, v létě zase neúnosné vedro. Maminka vaří na malé elektrické spirále, ale neúplná rodina mívá peníze většinou pouze na chleba, máslo a trochu sýra. Většinu z toho mála peněz pochází z nevelkého státního příspěvku na Vartana, který se narodil handicapovaný. Je upoutaný na invalidní vozík, nemůže mluvit, problémy mu dělá polykání, sám nedokáže dovrýt ústa, na nekontrolovatelný únik slin musí stále nosit bryndák.

Naděje Vartana i jeho rodiny se jmenuje Aregak. Již tři roky nabízí v Gyumri toto denní centrum pro děti s postižením díky finanční pomoci rakouské Charity možnost trávit společně s jinými postiženými dětmi volný čas, rozvoj dovedností či socializaci. O děti tu pečuje logoped, speciální pedagog, psycholog, fyzioterapeut, muzikoterapeut a arteterapeut a mnoho dobrovolníků, kteří dětem pomáhají s krmením či toaletou. Ale hlavně pro ně vymýšlejí hry, respektují je, věnují se jim a snaží se, aby nemusely zůstat celý život ve skrytu doma.

Vartan by potřeboval podstoupit dvě operace, které však jsou tak finančně nákladné, že se zcela vymykají možnostem jeho rodiny. Operace dolních končetin, na kterou je již díky pomoci fyzioterapeuta připraven, by mu měla pomoci postavit se na vlastní nohy a chodit. Druhý zákrok, o němž lékaři stále diskutují, je operace obličeje. Někteří místní doktoři zákrok doporučují, jiní jsou zase proti. I proto se v Aregaku chtějí poradit s odborníky v Rakousku. Právě zde se totiž díky rakouské Charitě podařilo sehnat na Vartanovy operace sponzory.

Když jsem Vartana viděla poprvé, žasla jsem nad jeho veselostí, hravostí a chytrostí. Přestože nemůže mluvit, vždy pochopíte, co si přeje. Šance, že mu první operace umožní chodit, je půl na půl. A to není v jeho situaci málo. Vartan má totiž kolem sebe milující rodinu a lidi, kteří jsou mu ochotni a připraveni pomoci. Nemusí se bát, že by někdy zůstal sám, schovaný za zamčenými dveřmi před zraky zdravých lidí.

Jana KUŽELOVA (květen 2011)

Franco – muž se dvěma tvářemi a dvěma páry ponožek

Příběh dětství třicetiletého Franca vlastně neznám. On sám o něm mluvit odmítá a když vzpomíná na prvních dvanáct let svého života, řekne jen, že zažil a viděl spoustu strašných věcí. Není se ale co divit. Franco pochází ze Rwandy, země, ve které bylo při genocidě v polovině osmdesátých letech mačetami povražděno skoro milion lidí včetně žen a dětí.

Franco ze Rwandy utekl ve dvanácti letech a nějaký čas pobýval v Ugandě, kde se mu podařilo dokončit základní školu. Ani o tomto

období však mluvit nechce. Rozpovídá se až o třetí etapě svého dosavadního života, která začíná příjezdem do Londýna. Přijal ho tu strýc, který ho bral jako vlastního syna a podporoval ho jak jen to šlo. Začátky ale byly krušné, Franco měl statut uprchlíka a čekal ho dlouhý a náročný proces udělování azylu. Nakonec v něm obstál a díky pomoci strýce dokonce nastoupil na univerzitu, kterou za tři roku úspěšně zakončil jako odborník na IT.

A byl to také strýc, který Franca přivedl poprvé do střediska Praxis, které se v Londýně stará o integraci cizinců. Praxis se stal Francovi druhou rodinou. Z klienta, který sám potřeboval pomoc, se záhy stal jeho zaměstnancem. Franco se v Praxisu stará o webové stránky, opravuje pokazené počítače a obstarává další drobnou práci, která je právě potřeba.

Francova budoucnost je ale nejistá. Tak jako mnoho dalších sociálních organizací, i Praxis se potýká z finančnímu problémy a musí propouštět. Na řadě je jako první právě Franco. Když mluví o svém odchodu, je náhle smutný a melancholický. Rád by si otevřel IT firmu a postavil se na vlastní nohy, koupil si dům a přivedl do něj ženu, se kterou by založil rodinu. Teď se mu jeho sen vzdaluje...

Ve Francovi jako by se stále hádaly dvě osobnosti. Je velmi hodný, ale občas si hraje na něco, čím není. Světlé okamžiky, díky kterým se vám dostane skutečně pod kůži, náhle vystřídají chvíle, kdy se chová odtažitě. Ačkoli je mu již třicet, působí jako nevinné, ale předčasně dospělé dítě. Vždy si obléká na sebe dva páry ponožek a to i ve dnech, kdy je opravdu teplo. Na otázku proč to dělá odpoví, že je na to zvyklý už od dětství. Franco je tajemný muž dvou tváří. Měla jsem možnost poznat jen jednu z nich. Tu druhou, za níž možná zuří nezapomenutelná hrůza, Franco nejspíše už napořád schovává.

Zdeňka BUREŠOVÁ (květen 2011)

Hamid z Baku, který nikdy nebude profesionálním fotografem

Domeček čtrnáctiletého Hamida Rasulova v ázerbajdžánském Baku je malý jako dlaň. V jedné místnosti bydlí se svou maminkou, ve druhé se tísní starší sestra s manželem a dvěma malými dětmi, jednoroční holčičkou a šestiletým chlapcem s oční vadou. Do obou místností jejich skrovného domova ještě nedávno přšelo. Díky projektu Adopce na dálku se jej však podařilo opravit. A tak je i v tak malém prostoru dost místa na lásku, pochopení a vděčnost.

Otec od rodiny odešel, ale Hamidovi to nevadí, stejně všechny jen týral. Zbyla po něm trpká vzpomínka, dluhy a velká jizva na ruce Hamidovy matky po jednom z jeho útoků. Hamidova maminka je žena s nesmírně velkým srdcem. Je nezaměstnaná, ale nesedí s rukama v klíně. Přivydělává si úklidem, šitím či spravováním polštářů, zkrátka snaží se všemi možnými pomocnými pracemi vydělat trochu peněz a uživit svou rodinu. A ačkoli má někdy problém s tím málem, co si vydělá, sama přežít, najde si čas, aby pomáhala druhým. Spolupracuje s lidmi z programu Adopce na dálku, dává jim tipy na další rodiny a pomáhá mnohým chudým rodinám například s vyřizováním dokladů nebo péčí o děti.

I svého syna vychovává jako poslušného a dobrého člověka, neboť chudoba cti netratí. Malý Hamid pilně a pravidelně navštěvuje kurzy pro děti v centru Maryam, které funguje pod záštitou ázerbajdžánské katolické církve, učí se tu matematiku, ruštinu i angličtinu. Je nesmírně bystrý a šikovný a dělá obrovské pokroky. Když jsem jednou navštívila jeho rodinu spolu s místním novinářem, nemohl spustit oči z jeho kamery a profesionálního fotoaparátu. Stačilo mu ale pár minut a pochopil, jak tyto složité přístroje fungují a hned sám fotil a točil z našeho setkání krásné a zajímavé záznamy. Jiskry štěstí v jeho očích se nedaly přehlédnout. Ano, Hamid by určitě byl skvělý profesionální fotograf. Tahle šance, tak samozřejmá v našich evropských podmínkách, mu však dopřána nebude. Jeho život není jen bezstarostná zábava s kamarády, ale především starost o maminku, sestru a její děti. Hamidův osud je tvrdá práce, hlad, zima a strach z budoucnosti. Přesto je natolik okouzující a plný naděje a nakažlivého optimismu, že se v jeho společnosti neubráníte úsměvu. Bylo by skvělé, kdyby tento malý chlapec dostal možnost žít lepší život a být vzdělaným člověkem. Schopnosti, touhu a odhodlání na to určitě má. Bohužel bez pomoci dobrých lidí a dostatku prostředků k obživě se jeho sny nemusí nikdy uskutečnit.

Rasulovci mohli díky penězům z projektu Adopce na dálku opravit svůj domeček a také pravidelně dostávají potravinové balíčky, oblečení a léky. Doufám a věřím, že se podaří nalézt další sponzory pro chod projektu Adopce na dálku a že díky tomu bude možno pomáhat i dalším rodinám a dětem v podobné životní situaci, jako je ta Hamidova. Po setkání s ním jsem pochopila a na vlastní kůži poznala, jak obrovský přínos a smysl má tato práce. Proto ve svém životě udělám maximum, abych se jí mohla i nadále věnovat.

Dita MARTINKOVÁ (květen 2011)

O čem sní Huseynova maminka v navždy zamčeném domě v Baku

Ještě před pár měsíci nebyl život pro desetiletého Huseyna z Ázerbájdžánu vůbec problematický. Žil s rodiči a mladšími sestrami Zehrou a Chadidžou v malém rodinném domku v odlehlé části Baku a zdálo se, že to tak bude napořád. Loni ale Husseynbovi zemřel tatínek. Vzhledem k tradicím a pravidlům, která v této části světa nekompromisně panují, je to pro celou rodinu daleko tragičtější událost, než by se mohla na první pohled zdát.

Tradice nejprve přikazovala vystrojit velký a honosný pohřeb. Padly na něj skoro všechny rodinné úspory, které teď chybí. Daleko větším problémem však je to, že Huseynova maminka Metanet nemůže podle pravidel a starých zvyků, které jsou v rodině důsledně dodržovány, po smrti manžela pravděpodobně až do konce svého života opustit dům. Jak je zde zvykem, vdávala se velmi mladá, teprve v šestnácti letech. Nemá tak dokončenu žádnou školu. Práci doma, díky které by mohla pro rodinu vydělat alespoň nějaké peníze, určitě nedostane.

Huseynově rodině se snaží pomáhat rodiče zemřelého tatínka, bez kterých by svou situaci jen těžko zvládli. Přispívají rodině z malého důchodu, platí náklady na děti, vodí je do školy a pomáhají s jejich výchovou a vzděláváním. Rovněž chodí Huseynově mamince nakupovat nezbytné potraviny. I přes tuto pomoc ale mají velké dluhy, dokonce jim hrozí odpojení elektrického proudu, což by byla pro rodinu s malým dítětem velká rána.

Huseynova rodina proto vyhledala pomoc přes katolickou církev a byla zařazena do programu Adopce na dálku, prostřednictvím kterého přispívají na chudé rodiny z Ázerbájdžánu lidé převážně ze Slovenska a Itálie. Díky této pomoci dostávají pravidelně každý měsíc potravinový balíček, oblečení a léky. Podmínkou pro děti je návštěva vzdělávacích kurzů v centru Maryam Merkezi, dětské organizace pod záštitou slovenských Salesiánů.

Huseyn i jeho mladší sestra Zehra jsou velmi pilní a nadaní žáci. Jejich matka Metanet je na ně velmi pyšná. Když je prarodiče odvedou do školy, sedává osamoceně ve svém už navždy zamčeném domě a doufá, že pro Huseyna a jeho sestřičky je přichystána lepší budoucnost.

Lenka LINHARTOVA (květen 2011)

Příběh indické holčičky, který se teprve stane

Na posteli malého domku v indické vesnici Belavali leží do přikrývek zabalené nemluvně. Právě ho přivezli z porodnice. Porodní bába bere placentu a zakopává ji do rohu jedné z místností. Pokládá na ni kámen, do něhož matka udeří palicí pokaždé, když bude novorozeně zvracet. Krásná holčička ještě nemá jméno.

Když jsem ji viděla poprvé a naposledy, měla pouhých pět dní. Od jejího narození byl dům plný lidí, kteří přinášeli rýži, kokosové ořechy, sušenky a další dary. Snad jediný člověk z vesnice, který se na ni nepřišel podívat, byl její vlastní otec. Přál si totiž syna. Narozením mužského potomka by rodině odpadla starost o finanční stabilitu rodiny. Jedině muž je schopen vydělat dostatek peněz, aby se postaral o stárnoucí rodiče.

Večer po mé návštěva čeká malou slečnu důležitý obřad Pachvi, během něhož ženy z kmene Kathkari položí na pěti důležitých místech vesnice, jako je studna či svatyně, kokosové ořechy a betelové listy, aby utvořily ochranný kruh před zlými duchy. Následovat budou dlouhé modlitby naplněné zpěvem a vůní vonných tyčinek, trvající až do půlnoci. Pak do místnosti vstoupí anděl Dévy a vepíše neviditelným písmem do kamene zakrývajícího placentu věk, kterého se dívka dožije.

Za dalších pět dní zanese matka místnímu hinduistickému věštci pudžari lístek, na němž bude napsán den, měsíc a hodina jejího narození. Celé dva dny bude pudžari hledat ve hvězdách jméno a osud holčičky. Co asi uvidí?

Pokud jí nebudou bohové nakloněni, čeká ji nepříznivá věštba. Může být tak jako mnoho jiných indických dívek vystavena řadě celoživotních ústrků a ponižování od vlastní rodiny, které ji mohou dohnat až k sebevraždě. Ale také může být zasnoubena už ve třinácti, čtrnácti letech. Po svatbě dostane dvanáct zelených náramků na každou ruku jako symbol prosperity a zlatočerný řetízek kolem krku. Každé ráno se ukloní před manželem, svým bohem, o něhož se bude celý život starat a uctívat ho. Zanedlouho se jí narodí krásná indická holčička a bude čekat, zda se na ni její vlastní otec přijde podívat...

Markéta PAVLÍKOVÁ (květen 2011)